

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

*ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal*

№5

2025 MAY

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

РЭУ.РФ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

*Elektron nashr,
36 sahifa, may, 2025-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

TAHRIR HAY'ATI:

Abduraxmanov Kalandar Xodjayeich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeova Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

MUHANDISLIK & IQTISODIYOT

*ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal*

05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
05.01.07 – Matematik modelashtirish
05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjima shunoslik
10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti

08.00.01 - Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 - Makroiqtisodiyot
08.00.03 - Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 - Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 - Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 - Ekonometrika va statistika
08.00.07 - Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 - Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 - Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 - Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 - Marketing
08.00.12 - Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 - Menejment
08.00.14 - Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 - Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 - Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 - Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan
"Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan
milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha
"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

M u a s s i s: "Tadbirkor va ishbiarmon" MChJ

H a m k o r l a r i m i z:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

Mahalliy budjetlar daromadlarini oshirish imkonoyatlari	12
Soatova Nodira Boboxanovna	
Bank aksiyalarining bozor bahosini shakllantiruvchi omillar va baholash metodologiyasi	18
Raxmatov Azizjon Jaloliddinovich, Jumayev Muzaffar Mahmud o'g'li	
Namangan viloyatida kichik biznes subyektlarini yanada rivojlantirish va ular samaradorligini oshirish.....	23
Jalolova Muazzamxon Akbarjonovna	
Kichik biznesni tijorat banklari tomonidan moliyalashtirishning o'ziga xos jihatlari	31
Nematulloyev Suxrob Sobirovich	

KICHIK BIZNESNI TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN MOLIYALASHTIRISHNING O'ZIGA XOS JIHATLARI

Nematulloyev Suxrob Sobirovich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

Bank ishi kafedrası dotsenti., PhD.

Annotatsiya: Ushbu maqolada kichik biznes subyektlarini tijorat banklari tomonidan moliyalashtirishning o'ziga xos jihatlari tahlil qilingan. O'zbekiston amaliyoti asosida kredit mahsulotlari, hujjatlar talablari, garov siyosati va tavakkalchilikni baholash mexanizmlari o'rganilgan. 2024–2025-yillardagi davlat dasturlari, banklararo hamkorlik va xalqaro moliyaviy institutlar bilan aloqalar misolida kichik biznesni qo'llab-quvvatlash yo'nalishlari yoritilgan. Shuningdek, moliyalashtirishdagi mavjud muammolar va ularni bartaraf etish bo'yicha takliflar keltirilgan. Maqola ilmiy-tahliliy yondashuv asosida yozilgan.

Kalit so'zlar: kichik biznes, tijorat banklari, moliyalashtirish, garov siyosati, kredit mahsulotlari, davlat dasturlari, tavakkalchilik.

Abstract: This article analyzes the specific features of financing small businesses by commercial banks in Uzbekistan. It explores credit products, documentation requirements, collateral policies, and risk assessment mechanisms. The study highlights the support tools introduced through state programs and international financial cooperation during 2024–2025. Existing challenges in financing and possible solutions are discussed. The article is written based on a scientific and analytical approach.

Keywords: small business, commercial banks, financing, credit products, collateral policy, government programs, risk.

Аннотация: В данной статье рассматриваются особенности финансирования малого бизнеса коммерческими банками Республики Узбекистан. Исследованы банковские кредитные продукты, требования к документации, политика обеспечения и механизмы оценки рисков. На основе анализа государственных программ, действующих в 2024–2025 годах, и международных финансовых инициатив раскрыты направления поддержки субъектов малого предпринимательства. Также предложены решения для устранения существующих проблем в финансировании. Статья написана на основе научно-аналитического подхода.

Ключевые слова: малый бизнес, коммерческие банки, финансирование, кредитование, государственные программы, риск, обеспечение.

KIRISH

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik iqtisodiyotning muhim bo'g'ini bo'lib, O'zbekistonda yalpi ichki mahsulotning 50% dan ortig'ini shakllantiradi. Ushbu sektorni moliyalashtirishda tijorat banklari yetakchi o'rin tutadi. So'nggi yillarda mamlakatda tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlashga alohida e'tibor qaratilib, 2024-yil "Yoshlar va biznesni qo'llab-quvvatlash yili" deb e'lon qilindi. Natijada kichik biznesni moliyaviy qo'llab-quvvatlash bo'yicha qator yangi dasturlar, bank mahsulotlari va imtiyozli mexanizmlar joriy etildi. Quyida O'zbekistonda tijorat banklari tomonidan kichik biznes faoliyatini moliyalashtirish amaliyoti, 2024–2025 -yillarda joriy etilgan davlat dasturlari va kredit liniyalari, shuningdek, moliyalashtirishdagi muammolar va ularni hal etish yo'llari tahlil qilinadi.

Tijorat banklarining kichik biznesni moliyalashtirish amaliyotida bank mahsulotlari va shartlari: Tijorat banklari kichik biznes subyektlari uchun turli kredit mahsulotlarini taklif etadi. Jumladan,

mikrokreditlar, aylanma mablag'larni to'ldirish uchun qisqa muddatli kreditlar, investitsion loyihalarni moliyalash uchun o'rta muddatli kreditlar va lizing xizmati kabi vositalar mavjud. Masalan, Xalq banki 300 mln so'mgacha mikrokredit mahsulotini taklif etib, kredit muddatini 36 oygacha belgilagan (ayrim hollarda 7 yilgacha uzaytiriladi). Kredit foiz stavkalari mintaqalarning rivojlanish toifasiga qarab yillik 19–23% atrofida belgilanadi. Imtiyozli davr odatda 6 oydan 2-3 yilgacha, kredit maqsadiga ko'ra taqdim etilishi mumkin. Ayrim maxsus dasturlar doirasida foiz stavkalarining bir qismi davlat tomonidan qoplanadi yoki umuman foizsiz qarz sifatida beriladi (masalan, kambag'al oilalarga 5 yil muddatga 2 yil imtiyozli davr bilan foizsiz qarz ajratish tashabbusi).

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Kichik biznesni iqtisodiy o'sish va bandlikning asosi sifatida qaralishi ko'plab tadqiqotchilar tomonidan qayd etilgan. Masalan, Storey (1994) va Beck, Demirgüç-Kunt & Levine (2005) kichik biznesning yalpi ichki mahsulot (YalM)dagi ulushi va bandlikdagi roli haqida statistik asosli yondashuvlarni taklif etadilar. Ular kichik biznesni iqtisodiyotning "qon tomirlari" deb ta'riflab, aynan moliyaviy resurslarga erkin kirish imkoniyati uning o'sishini belgilashini ta'kidlaydilar¹. Kichik biznes subyektlarining kreditga muhtojligi ularning moliyaviy resurs bazasi cheklanganligi bilan izohlanadi. Berger va Udell (1998) kichik biznesni moliyalashtirishda banklarning axborot assimetriyasi muammosi bilan to'qnash kelishini ko'rsatib, kredit scoring, garov mexanizmi va munosabatga asoslangan kreditlash strategiyalarini muqobil yo'l sifatida taqdim etadilar. Ushbu yondashuv O'zbekistondagi kredit ajratish amaliyotiga to'liq mos keladi². Garov ta'minoti kichik biznesni kreditlashdagi eng asosiy to'siqlardan biridir. Klapper (2006) tadqiqotida garov institutlari rivojlangan davlatlarda banklar tomonidan qabul qilinadigan aktivlar sonini ko'paytirgani va bu orqali kichik biznes kreditlariga chiqish imkoniyatini oshirgani aniqlangan. O'zbekistonda esa ushbu institut hali to'liq shakllanmagan bo'lib, davlat kafillik jamg'armalari orqali bu bo'shliq to'ldirilmoqda³. Jo'raev (2022) o'z maqolasida O'zbekiston bank tizimidagi kichik biznes kredit portfeli tarkibini tahlil qilgan holda, mikrokreditlar va oilaviy tadbirkorlik dasturlari orqali kichik biznes subyektlari faoliyatini qo'llab-quvvatlash holatini yoritadi. Shuningdek, davlatning so'nggi yillardagi "Yoshlar – kelajagimiz", "Har bir oila – tadbirkor" va "Biznesni rivojlantirish banki" kabi dasturlari kichik biznes uchun yangi moliyaviy imkoniyatlar ochganini ta'kidlaydi⁴. World Bank (2023) hisobotida O'zbekistonning kichik biznes uchun kreditlash tizimi doirasida garovsiz kreditlar, kafilliklar, imtiyozli foiz stavkalari va davlat jamg'armalari orqali qo'llab-quvvatlanayotgani ijobiy baholanadi. Hisobotda qayd etilishicha, bu kabi subsidiyalar bank xavfini kamaytiradi va moliyaviy inklyuziyani oshiradi⁵. Yaqinda chop etilgan tadqiqotlar (masalan, Ipak Yo'li banki va IFC hamkorligi) kichik biznes uchun xalqaro moliya institutlari resurslarining qanday samarali yo'naltirilayotganini tahlil qiladi. Bu holat kredit bozorida bo'shliqni to'ldirish va ayollar tadbirkorligini rivojlantirishda muhim o'rin tutadi⁶.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mavzu bo'yicha ilmiy tadqiqot olib borishda analitik taqqoslash, tadqiqotning mantiqiy va taqqoslama tahlil ma'lumotlarni guruhlash, ularni bir-biri bilan solishtirish yo'li bilan statistik qayta ishlash usuli, miqdor va sifat ko'rsatkichlar hisoblash kabi uslublardan foydalanildi.

- 1 Beck, T., Demirgüç-Kunt, A., & Levine, R. (2005). SMEs, growth, and poverty: Cross-country evidence. *Journal of Economic Growth*, 10(3), 199–229.
- 2 Berger, A. N., & Udell, G. F. (1998). The economics of small business finance: The roles of private equity and debt markets in the financial growth cycle. *Journal of Banking & Finance*, 22(6-8), 613–673.
- 3 Klapper, L. (2006). The role of factoring for financing small and medium enterprises. *Journal of Banking & Finance*, 30(11), 3111–3130.
- 4 Jo'raev, X. S. (2022). Kichik tadbirkorlikni moliyalashtirishda tijorat banklari ishtirokini oshirish yo'llari. *Bank ishi va moliya*, 2(3), 21–30.
- 5 World Bank Group. (2023). *Uzbekistan Financial Sector Assessment Program (FSAP) – Technical Note on Access to Finance*. Washington, DC.
- 6 IFC (2024). *Supporting Smaller Businesses and Women Entrepreneurs in Uzbekistan*. [Press Release, October 2024].

TAHLIL VA NATIJALAR

2024–2025-yillardagi davlat dasturlari va yangi moliyalashtirish mexanizmlarini ko'rib chiqadigan bo'lsak, Kichik biznesni uzluksiz qo'llab-quvvatlash dasturi (2024): 2024-yilda kichik tadbirkorlikni rivojlantirish uchun yangi kompleks yondashuv joriy etildi. Prezidentning 2024-yil 21-fevraldagi qaroriga binoan "Kichik biznesni rivojlantirishni moliyaviy va institutsional qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlari to'g'risida" gi hujjat qabul qilinib, kichik biznesni uzluksiz qo'llab-quvvatlash kompleks dasturi rasman boshlandi. Ushbu dastur doirasida "Biznesni rivojlantirish banki" (sobiq Mikrokreditbank negizida qayta tashkil etilgan bank) asosiy tayanch bank etib belgilandi va dastur tadbirlarini samarali amalga oshirish vazifasi yuklatildi. Dasturga muvofiq, hududlarda "Kichik biznesga ko'maklashish markazlari" tashkil etilib, ular orqali loyihalar tanlovi va tadbirkorlarni malaka oshirish ishlari yo'lga qo'yildi. Dastur ishtirokchilari sifatida kamida 1 yildan buyon faoliyat yuritayotgan yakka tartibdagi tadbirkorlar, dehqon xo'jaliklari, o'zini o'zi band qilgan shaxslar va kamida 3 nafar ishchisiga ega kichik korxonalar, shuningdek, oldin oilaviy tadbirkorlik dasturlarida muvaffaqiyatga erishgan yaxshi kredit tarixiga ega shaxslar qabul qilinadi. Tanlab olingan tashabbuskorlar maxsus qisqa muddatli o'quv kurslarida o'qitilib, biznes yuritish ko'nikmalarini oshiradi. Kurs yakunida sertifikat olgan tadbirkorlar dastur doirasidagi moliyaviy ko'mak mexanizmlaridan foydalanish huquqiga ega bo'ladi.

Ushbu kompleks dastur kichik biznes subyektlariga bir necha yo'nalishda ko'mak berishni nazarda tutadi. Xususan, dastur ishtirokchilari quyidagi imtiyozli imkoniyatlarga ega bo'ladilar:

	Imtiyozli kreditlar: tadbirkorlik faoliyatini tashkil etish yoki kengaytirish uchun 7 yil muddatgacha <i>1,5 mlrd so'mgacha</i> miqdorda kreditlar ajratiladi. Ushbu kreditlar bo'yicha foiz stavkalari va boshqa shartlar dastur doirasida yengillashtirilgan (past stavkalar, imtiyozli davr va h.k.) tartibda qo'llaniladi;
	Asosiy vositalarni lizing/qarzga berish: qiymati <i>1,5 mlrd so'mgacha bo'lgan uskunalar va boshqa asosiy vositalarni</i> 7 yilgacha bo'lib-bo'lib to'lash sharti bilan tadbirkorga berish mexanizmi joriy etiladi. Bunda tadbirkor dastlab ushbu vositalardan foydalanib daromad oladi va belgilangan jadval bo'yicha to'lovlarni amalga oshiradi;
	Davlat aktivlari bilan ulush kiritish: bo'sh turgan davlat mulki obyektlari, yer maydonlari, jihozlar, bino-inshootlar kabi moddiy boyliklar tadbirkorlik loyihalariga ulush sifatida berilishi mumkin. Bu esa boshlang'ich sarmoyani kamaytirishga xizmat qiladi;
	Maslahat va ruxsat berish yordami: litsenziyalar va ruxsatnomalar olish, bojxona-soliq ma'muriyatchiligi, eksport-import operatsiyalari va shartnomalarni rasmiylashtirish bo'yicha bepul axborot va konsalting xizmatlari ko'rsatiladi.

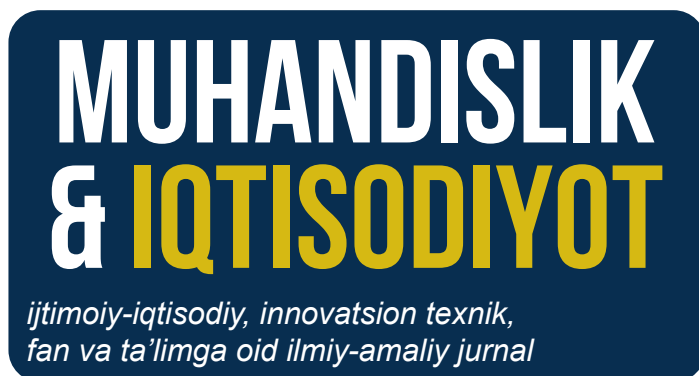
Bu dastur 2024-yil davomida faol amalga oshirilib, Biznesni rivojlantirish banki tomonidan minglab tadbirkorlarga kreditlar ajratildi. Natijada 2024-yilda ushbu bank tomonidan 17 676 nafar tadbirkorga jami 1,737 trln so'm imtiyozli kredit ajratilib, kichik biznes subyektlari soni va ularning iqtisodiyotdagi ulushi oshdi. Dastur 2025-yilda ham davom ettirilmoqda va muntazam takomillashtirib borilmoqda. "Biznesga birinchi qadam" va boshqa yangi tashabbuslar: 2024–2025 -yillarda kichik tadbirkorlikni qo'llashga qaratilgan boshqa dastur va loyiha yo'nalishlari ham ishga tushirildi. Jumladan, "Biznesga birinchi qadam" dasturi yangi ish boshlayotgan yosh tadbirkorlarni moliyaviy qo'llab-quvvatlashga qaratilgan bo'lib, uning doirasida 2024-yil yakuniga qadar 4 trln so'm miqdorida kreditlar ajratish belgilandi, 2025-yilda esa bu ko'rsatkich 15 trln so'mgacha yetkazilishi rejalashtirilgan. Bu mablag'lar asosan yoshlar va yosh oilalarning startup loyihalariga, kichik ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish yo'nalishlariga yo'naltirildi.

Bundan tashqari, “Mahallada biznes” va “Mahalla bankiri” kabi tashabbuslar amalga tatbiq etildi. 2024-yil oxirida oʻtkazilgan yigʻilishlar natijasida har bir mahallada tadbirkorlikni rivojlantirishga masʼul bank xodimlari – “mahalla bankirlari” lavozimi joriy qilindi. 2024-yil davomida 229 nafar mahalla bankiri joylarga birlashtirilgan, ular bevosita mahallalarda aholining biznes tashabbuslarini aniqlash va ularni moliyalashtirish masalalarida koʻmaklashishni boshladi. Shu asosda “Mahallada biznes” nomli yangi kredit mahsuloti ishlab chiqildi va joriy qilindi. Masalan, Biznesni rivojlantirish banki tomonidan 2025-yil uchun ajratiladigan jami kredit portfeli (10,4 trln soʻm) tarkibida “Biznesga birinchi qadam” dasturiga 300 mlrd soʻm, “Mahallada biznes” dasturiga 150 mlrd soʻm alohida resurslar yoʻnaltirish rejalashtirilgan. Bunday yoʻnaltirilgan mablagʻlar hududlarda yangi tadbirkorlik subyektlarini shakllantirish, mahallabay ishlash orqali ishsizlikni va kambagʻallikni qisqartirishga xizmat qilmoqda.

Xulosa va takliflar. Xulosa qilib aytganda, Oʻzbekistonda kichik biznesni tijorat banklari tomonidan moliyalashtirish tizimi soʻnggi yillarda jadal rivojlanmoqda va isloh qilinmoqda. Banklarning maxsus kredit mahsulotlari, davlatning maqsadli dasturlari va xalqaro moliyaviy institutlar bilan hamkorlik kichik tadbirkorlarning moliyaviy resurslarga boʻlgan ehtiyojini qondirishga xizmat qilmoqda. 2024–2025-yillarda qabul qilingan qaror va dasturlar (masalan, Kichik biznesni uzluksiz qoʻllab-quvvatlash dasturi, “Yoshlar va biznesni qoʻllab-quvvatlash yili” Davlat dasturi va “Kambagʻallikdan farovonlik sari” rejas) ushbu yoʻnalishda muhim qadamlar boʻldi. Moliyalashtirish jarayonida hali mavjud muammolar – garov taʼminoti, yuqori foizlar, byurokratik toʻsiqlar – bosqichma-bosqich bartaraf etilayotir. Banklar kredit xavfini boshqarishning ilgʻor usullarini joriy etmoqda, masalan, kredit skoringi va birlamchi tezkor tahlil orqali samaradorlikka erishilmoqda. Davlat esa kafolat va subsidiya vositalarini kengaytirib, eng koʻp yordamga muhtoj tadbirkorlar qatlamiga alohida eʼtibor qaratmoqda (ayollar, yoshlar, startaplar va h.k.).

Foydalanilgan adabiyotlar roʻyxati:

1. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti qarori – “Kichik biznesni rivojlantirishni moliyaviy va institutsional qoʻllab-quvvatlash chora-tadbirlari toʻgʻrisida” (2024-yil 21-fevral)kun.uz.
2. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti qarori – “Kambagʻallikdan farovonlik sari” dasturini amalga oshirish boʻyicha chora-tadbirlar rejas (2024-yil 23-sentabr)spot.uz.
3. Beck, T., Demirgüç-Kunt, A., & Levine, R. (2005). SMEs, growth, and poverty: Cross-country evidence. *Journal of Economic Growth*, 10(3), 199–229.
4. Berger, A. N., & Udell, G. F. (1998). The economics of small business finance: The roles of private equity and debt markets in the financial growth cycle. *Journal of Banking & Finance*, 22(6-8), 613–673.
5. Klapper, L. (2006). The role of factoring for financing small and medium enterprises. *Journal of Banking & Finance*, 30(11), 3111–3130.
6. Joʻraev, X. S. (2022). Kichik tadbirkorlikni moliyalashtirishda tijorat banklari ishtirokini oshirish yoʻllari. *Bank ishi va moliya*, 2(3), 21–30.
7. World Bank Group. (2023). *Uzbekistan Financial Sector Assessment Program (FSAP) – Technical Note on Access to Finance*. Washington, DC.
8. IFC (2024). *Supporting Smaller Businesses and Women Entrepreneurs in Uzbekistan*. [Press Release, October 2024].
9. “Kichik biznesni uzluksiz qoʻllab-quvvatlash dasturi ishtirokchilarini tanlab olish tartibi tasdiqlandi” – Kun.uz saytidagi maqola, 21.02.2024kun.uzkun.uz.
10. “Kambagʻal oilalarga tadbirkorlikni boshlash uchun garovsiz va foizsiz qarz beriladi” – Spot.uz, 24.09.2024spot.uzspot.uz.
11. “Tadbirkorlar muammolarini tahlil qilish boʻyicha ekspert guruhlar” – Spot.uz, 03.06.2024spot.uz.
12. Xalq banki “300 mln soʻmgacha mikrokredit (PQ-312)” mahsuloti boʻyicha maʼlumotnomasixb.uzxb.uz.
13. IFC press-relezi: “IFC Supports Smaller Businesses and Women Entrepreneurs in Uzbekistan” (03.10.2024) ifc.orgifc.org.
14. Biznesni rivojlantirish banki faoliyati boʻyicha matbuot xabari (UzDaily, 25.02.2025)uzdaily.uzuzdaily.uz.
15. CRIF kredit byurosi haqida rasmiy maʼlumot (Oʻzbekiston bozorida kredit reytingi xizmati)crif.uz.
16. Oilakredit.uz platformasi orqali kredit ajratish tartibi boʻyicha Markaziy bank moliyaviy savodxonlik portalidagi maqolafinlit.uz.

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. May. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100